

2023-09-01

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: NTN-2023-00213

Dispens från krav på separat insamling av bioavfall **Förtydligande av ansvar för dispensansökan**

Förslag till beslut

Natur- och trafiknämnden beslutar att låta Nacka vatten och avfall, via bolagets VD, ansvara för att ansöka om dispens från kravet på separat insamling av bioavfall i 3 kap. 1 a § avfallsförordningen (2020:614) för åren 2024-2025, för kommunens räkning. Dispensansökan ska endast avse det bioavfall som tidigare benämnts som matavfall, det vill säga inte trädgårds- och parkavfall eller ätlig olja eller liknande ätligt flytande fett.

Sammanfattning av ärendet

Förändringarna i avfallsförordningen (2020:614), som träder i kraft 1 januari 2024, ställer nya krav på att olika sorters bioavfall ska sorteras ut och förvaras skilda från varandra och annat avfall. Detta krav gäller både verksamheter och hushåll och medför behov av nya insamlingslösningar i Nacka. Idag saknas bestämmelser i avfallsförordningen som innebär att bioavfall, inklusive det som tidigare benämnts matavfall, måste sorteras ut och samlas in separat. För avfall under kommunalt ansvar avgör därmed varje kommun själv i vilken utsträckning matavfall från hushåll och verksamheter ska samlas in och behandlas separat. I Nacka sker detta i formen av frivillig utsortering av matavfall, där anslutningstakten ökat successivt genom miljöstyrningsavgifter i avfallstaxan i kombination med information till hushåll och verksamheter. Undantaget är vid ny- och ombyggnation då förutsättningar för utsortering av matavfall ska möjliggöras. Anslutningsgraden, från hushåll med matavfallsinsamling i Nacka idag, är för småhus 72 % och för flerbostadshus 77 %.

Då kommuner av olika skäl kan ha svårigheter att införa hela eller delar av system för insamling av bioavfall i tid, till den 1 januari 2024, så finns genom avfallsförordningen en möjlighet för kommuner att söka dispens från kravet på separat insamling av bioavfall för hela eller delar av kommunen.

Skälet till dispensansökan för Nackas del är att få mer tid i anspråk för att hitta lämpliga utsorteringslösningar för berörda kunder och att kunna bromsa anslutningstakten av nya matavfallskunder. Detta för att bland annat undvika förgäveskostnader i omställningen till ett fastighetsnära insamlingssystem för förpackningar enligt de nya lagkraven i

Förordning (2022:1274) om producentansvar för förpackningar, vilket innebär att även förpackningar ska hämtas fastighetsnära hos alla hushåll senast 2027. Inom ramen för omställningen utreds bland annat med vilken kärllösning som de sju avfallsfraktionerna ska kunna samlas in. En obligatorisk matavfallsinsamling redan från 2024 skulle kunna medföra förgäveskostnader i form av avfallskärl i fel storlek och/eller antal.

En beviljad dispens skulle för Nacka innebära en försening i anslutningen av de hushåll och verksamheter som idag inte sorterar sitt matavfall, vilket medför en utebliven klimatbesparing om 29 ton CO₂e. Det skulle kunna kompenseras genom en ökad insamling av förpackningar från flerbostadshus. Om 20% av de pappersförpackningar som idag hamnar i restavfallet istället sorterades skulle det innebära en klimatbesparing om 55 ton CO₂e. Detta exempel omfattar endast flerfamiljshusen.

Dispensansökan görs via Naturvårdsverket, för högst två år i taget, och till denna ska bland annat bifogas dokument som styrker att den som anges som behörig företrädare har behörighet att agera för kommunens räkning avseende ansökan, exempelvis i formen av ett beslut. Nacka vatten och avfall bedömer, med stöd av ägardirektivet, att dispensansökan kan göras av bolagets VD men önskar få detta tydliggjort via detta beslut. Dispensansökan ska endast avse det bioavfall som tidigare benämnts som matavfall, det vill säga inte trädgårds- och parkavfall eller ätlig olja eller liknande ätligt flytande fett.

Ärendet

Bakgrund. Förändringar i avfallsförordningen 2020:614 (AvfallsF) träder i kraft den 1 januari 2024, då EU:s krav på utsortering och separat insamling av bioavfall genomförs i svensk lagstiftning. Idag finns det inte bestämmelser i avfallsförordningen som innebär att bioavfall, inklusive det som räknas som matavfall, måste sorteras ut och samlas in separat. För avfall under kommunalt ansvar avgör därmed varje kommun själv i vilken utsträckning bioavfall från hushåll och verksamheter ska samlas in och behandlas separat. I Nacka sker detta i formen av frivillig utsortering av matavfall, där anslutningstakten ökat successivt genom miljöstyrningsavgifter i avfallstaxan i kombination med information till hushåll och verksamheter. Undantaget är vid ny- och ombyggnation då förutsättningar för utsortering av matavfall ska skapas. Anslutningsgraden, från hushåll med matavfallsinsamling i Nacka idag, är för småhus 72 % och flerbostadshus 77 %.

Av 3 kap. 1 § AvfallsF framgår att från 1 januari 2024 ska den som har bioavfall sortera ut detta och förvara det skilt från annat avfall. Detta krav gäller både verksamheter och hushåll. Det framgår också att den som samlar in avfall som sorterats ut enligt 3 kap. 1 a § AvfallsF ska samla in det separat. Det anges vidare i 3 kap. 1 c § AvfallsF att den som behandlar bioavfall ska prioritera materialåtervinning, eller annan behandling som sammantaget ger likvärdiga eller bättre miljöeffekter än materialåtervinning.

Kravet i 3 kap. 1 § AvfallsF innebär att den som har bioavfall ska sortera ut åtminstone följande avfallslag (det vill säga att man via förordningen har preciserat det absoluta kravet på tre typer av bioavfall som ska sorteras ut) och förvara dem skilda från varandra och annat avfall:

1. biologiskt nedbrytbart trädgårds- eller parkavfall som innehåller parkslide eller invasiva främmande arter som finns upptagna på unionsförteckningen enligt förordningen (EU) nr 1143/2014,
2. annat biologiskt nedbrytbart trädgårds- eller parkavfall än sådant som avses i 1, och
3. biologiskt nedbrytbart livsmedels- eller köksavfall (tidigare benämnt matavfall). I detta ingår åtlig olja eller liknande flytande åtligt fett men inte annat flytande bioavfall.

Av 3 kap. 13 b § AvfallsF framgår att Naturvårdsverket i det enskilda fallet får ge dispens från kravet på separat insamling i 1 a § när separat insamling inte anses vara genomförbar eller inte ger fördelar som överväger nackdelarna. Dispens kan medges för en begränsad tid om högst två år, att gälla för hela eller delar av kommunen. Naturvårdsverket bedömer en dispensansökan utifrån kriterierna i 3 kap. 16–17 §§ avfallsförordningen. Detta då kommuner av olika skäl kan ha svårigheter att införa hela eller delar av system för insamling av bioavfall i tid, till den 1 januari 2024. En sådan dispensansökan ska ställas till Naturvårdsverket via ett webbformulär. Bakgrunden till dispensmöjligheten återfinns i 3 kap. 16 § AvfallsF, att gälla från 1 januari 2024, där det framgår att:

”insamling av avfall separat eller fastighetsnära, att skilja förpackningarna från sitt innehåll eller att sortera ut avfall inte ska anses genomförbart eller inte anses ge fördelar som överväger nackdelarna, om

1. det inte är tekniskt genomförbart med hänsyn till god praxis för avfallsinsamling,
2. det skulle bli ett jämförbart återvinningsresultat med en annan hantering,
3. det inte ger det bästa miljömässiga resultatet med hänsyn till avfallshanteringens sammanlagda miljöpåverkan, eller
4. det skulle medföra oskäligen ekonomiska kostnader.”

Nackas behov av dispens. Nacka har kommit långt i sin anslutning av matavfallskunder, men många hushåll och verksamheter kvarstår att ansluta. Skälet till dispensansökan för Nackas del är att få mer tid i anspråk att hitta lämpliga utsorteringslösningar för berörda kunder och att kunna bromsa anslutningstakten av nya matavfallskunder. Detta för att bland annat undvika förgäveskostnader i omställningen till ett fastighetsnära insamlingssystem för förpackningar enligt de nya lagkraven i Förordning (2022:1274) om

producentansvar för förpackningar, vilket innebär att även förpackningar ska hämtas fastighetsnära hos alla hushåll senast 2027. Inom ramen för omställningen utreds bland annat med vilken kärllösning som de sju avfallsfraktionerna ska kunna samlas in. En obligatorisk matavfallsinsamling redan från 2024 skulle kunna medföra förgäveskostnader i form av avfallskärl i fel storlek och/eller antal.

En beviljad dispens skulle för Nacka innebära en försening i anslutningen av de hushåll och verksamheter som idag inte sorterar sitt matavfall, vilket medför en utebliven klimatbesparing om 29 ton CO₂e. Det skulle kunna kompenseras genom en ökad insamling av förpackningar från flerbostadshus. Om 20% av de pappersförpackningar som idag hamnar i restavfallet istället sorterades skulle det innebära en klimatbesparing om 55 ton CO₂e. Detta exempel omfattar endast flerfamiljshusen.

Med god tidsmarginal innan den första dispensperioden (2024-2025) har löpt ut kan ny dispens sökas. Om Nacka väljer att inte söka ytterligare dispens skulle det således medföra ett obligatoriskt krav på utsortering av bioavfall (inklusive matavfall) i hela kommunen från 1 januari 2026. Från och med då kan enskilda dispenser till fastighetsinnehavare ges via den för avfallshanteringen tillsynsansvariga nämnden i kommunen, det vill säga miljö- och stadsbyggnadsnämnden. Sådan möjlighet till ansökan om dispens ska regleras via avfallsföreskrifterna.

Detta ärende avser inte att vidare redogöra för underlagen eller motiveringen till dispensansökan, utan att genom ett beslut tydliggöra ansvarsfördelningen för genomförandet av dispensansökan. I Nacka vatten och avfalls ägardirektiv framgår under punkt 3 att bolaget ”utöver vad som anges i punkt 2” har i uppgift att:

”ansvara för den renhållningsskyldighet som åligger Nacka kommun enligt miljöbalken och avfallsförordningen samt andra förordningar och föreskrifter om avfallshantering utfärdade med stöd av dessa eller andra författningar. I detta ansvar ingår att bolaget ska påkalla och initiera erforderliga förändringar och uppdateringar av renhållningsföreskrifterna och avfallsplanen för kommun.”

Nacka vatten och avfall bedömer att det inom ramen för denna lydelse åligger bolaget att hantera förändringar i regelverket (i detta fall i AvfallsF) som inverkar på förutsättningarna att uppfylla bolagets renhållningsskyldighet enligt ägardirektivet. Med stöd av detta har Nacka vatten och avfall förberett en dispensansökan till Naturvårdsverket, med motivering enligt 3 kap. 16 § AvfallsF. Dispens kommer att sökas för åren 2024-2025 via bolagets VD. Till dispensansökan ska också bifogas dokument som styrker att den som anges som behörig företrädare har behörighet att agera för

kommunens räkning avseende ansökan, exempelvis i formen av ett beslut. Därav behovet av detta beslutsärende. Dispensansökan ska endast avse det bioavfall som tidigare benämns som matavfall, det vill säga inte trädgårds- och parkavfall eller ätlig olja eller liknande ätligt flytande fett. Detta då Nacka redan idag har eller kommer att ha insamlingslösningar för dessa avfallslag i januari 2024.

Konsekvenser för barn

Beslutet medför inga konsekvenser för barn.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 1 september 2023

Poa Hellqvist
Trafik- och fastighetsdirektör
Stadsledningskontoret

Jan Setréus
Avfallschef
Nacka vatten och avfall AB